

**2017 INDEX UDRŽITELNÉHO ROZVOJE
OBČANSKÉHO SEKTORU
Česká republika**

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

fhi360
THE SCIENCE OF IMPROVING LIVES

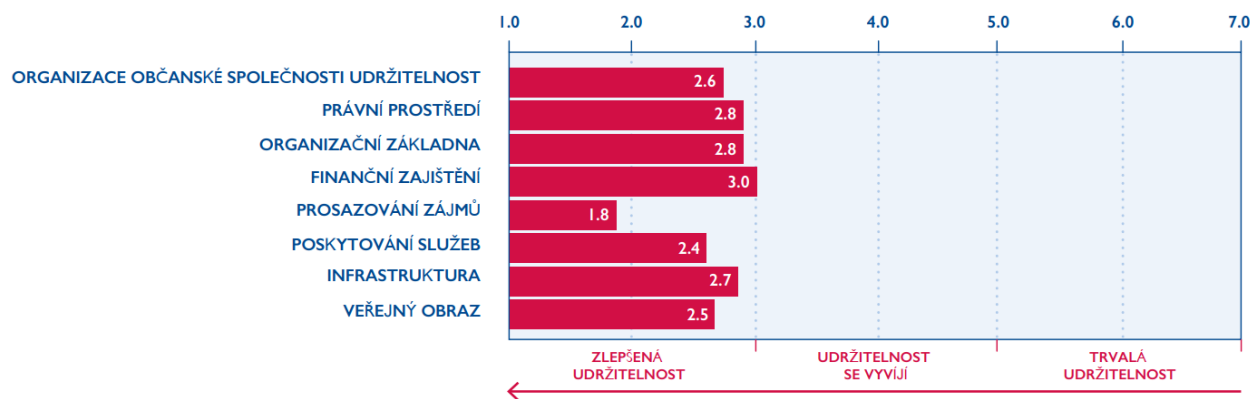

Civil Society Organization Sustainability Index (CSOSI) projekt je financovaný USAID a implementovaný FHI 360 ve spolupráci s ICNL.

Poděkování: Tato publikace byla vydána díky podpoře Agentury Spojených států amerických pro mezinárodní rozvoj (USAID) na základě smlouvy o spolupráci číslo AID-OAA-LA-17-00003.

Zřeknutí se odpovědnosti: Názory, které jsou vyjádřeny níže ve zprávě, jsou názory účastníků hodnocení a ostatních projektových výzkumníků a nemusí nutně korespondovat s pohledem USAID nebo FHI 360.

2017 INDEX UDRŽITELNÉHO ROZVOJE OBČANSKÉHO SEKTORU: 2.6

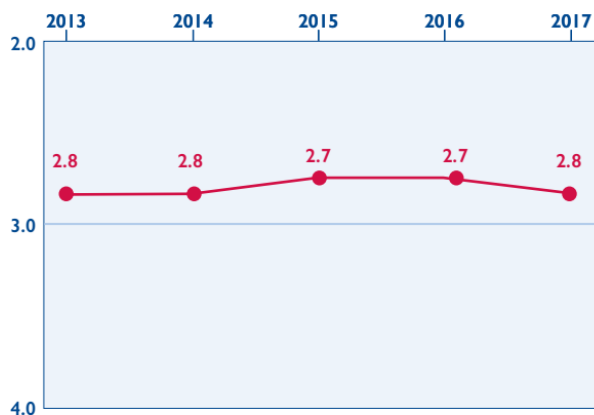
V České republice došlo v průběhu celého roku k pozitivním i negativním událostem, ovlivňujícím udržitelný rozvoj občanského sektoru (OS), celková situace přesto zůstala nezměněna. Oblast finančního zajištění byla posílena díky větší aktivitě organizací občanského sektoru (OOS) při získávání zdrojů, zvýšil se objem zdrojů od soukromých dárců. K lepší situaci rovněž přispěl nárůst dotací z veřejných zdrojů. Oproti tomu v oblasti právního prostředí došlo v roce 2017 ke zhoršení situace zejména v důsledku zavedení nových administrativních povinností pro organizace – elektronické evidence tržeb (EET) a měsíčního kontrolního hlášení DPH. Vzrostl také tlak na transparentnost financování a kontrolu využívání prostředků z veřejných zdrojů, jehož důsledkem je nárůst administrativy. Zhoršil se rovněž veřejný obraz občanského sektoru. Jedním z důvodů je, že současná vláda vykresluje organizace občanské společnosti jako nekompetentní a nespolehlivé a poukazuje na množství dotací, které do sektoru plynou. V důsledku tak narůstá nedůvěra veřejnosti vůči občanskému sektoru.

Podle údajů Českého statistického úřadu z dubna 2017 bylo v České republice zaregistrováno celkem 93 651 spolků (92 878 v roce 2016) a 26 414 pobočných spolků (26 370 v roce 2016); 2 774 obecně prospěšných společností (2 792 v roce 2016); 752 zapsaných ústavů (686 v roce 2016); 515 nadací (516 v roce 2016); 1 670 nadačních fondů (1 635 v roce 2016) a 4 171 církevních organizací (4 177 v roce 2016).

PRÁVNÍ PROSTŘEDÍ: 2.8

Celkové hodnocení právního prostředí se zhoršilo zejména v důsledku zvýšení administrativní zátěže. Nové administrativní povinnosti vyplývají ze stupňujícího se tlaku na transparentnost financování a přísnější kontrolu využívání prostředků z veřejných zdrojů.

Všechny právní formy organizací OS s výjimkou církevních organizací mají povinnost registrovat se u rejstříkových soudů. Proces registrace není náročný, problémy však někdy způsobuje nejednotnost v interpretaci Občanského

PRÁVNÍ ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ V ČESKÉ REPUBLICE

přesnější informace o počtu skutečně aktivních spolků. K tomu však dosud nedošlo z toho důvodu, že proces rušení neaktivních spolků je velmi pomalý.

Stát nebrání organizacím OS v naplňování jejich poslání. V rámci zákonných norem disponují organizace svobodným prostorem ke své činnosti a nastolování témat veřejné debaty i pro vyjadřování kritiky, aniž by byly pronásledovány ze strany vlády, místních administrativ či finančního úřadu.

V roce 2017 však došlo k nárůstu administrativní zátěže organizací OS, zahrnující povinnost EET, měsíční hlášení DPH, hlášení cizinců při ubytování atd. Stupňoval se také tlak na transparentnost financování a kontrolu využívání prostředků z veřejných zdrojů. Veřejné instituce poskytující dotace tak například detailněji sledují potenciální konflikt zájmů žadatelů. V důsledku těchto skutečností narůstá počet omezení a kontrol, které však kromě administrativní zátěže přinášejí jen malé výsledky.

Na jaře 2017 předložila vláda Poslanecké sněmovně návrh zákona o veřejné prospěšnosti. Ten byl však odmítnut na základě tlaku OOS, které poukazyvaly na to, že zákon definuje poměrně přísné a administrativně náročné podmínky pro získání statusu veřejné prospěšnosti, nepočítá však s výhodami, které by byly se statutem spojené. V souvislosti s odmítnutím zákona o statusu veřejné prospěšnosti byla navíc z Občanského zákoníku vyjmuta většina paragrafů týkajících se statusu, zejména pak část, v níž se říkalo, že tuto problematiku má upravit zvláštní zákon. Na OOS to nemělo žádný praktický dopad vzhledem k tomu, že vyjmuté části se vztahovaly k zákonu, který neexistoval.

V oblasti daňové politiky vůči OOS nedošlo v roce 2017 k žádným změnám. Dle zákona o dani z příjmů i nadále platí, že dotace, granty a dary neziskovým organizacím jsou osvobozeny od daní. Hodnotu daru si mohou fyzické i právnické osoby odečíst od základu daně. V případě fyzických osob se jedná o maximální výši odpočtu 15 % z celkových příjmů, u právnických až 10 %.

Zákony stanovují jasná pravidla pro výkaznictví, avšak účetnictví OOS je v praxi mnohdy rozsáhlejší a náročnější než u firemního sektoru.

V souladu se zákonem mohou OOS vykonávat hospodářskou činnost, již si zajišťují prostředky pro svoji hlavní činnost. Hospodářská činnost je „vedlejší“ činností, dochází však k různorodým interpretacím, co přesně to znamená v praxi. Zisk z hospodářské činnosti musí být využit pouze k financování hlavní činnosti organizace.

Co se týká zákona o sociálním podnikání, v roce 2017 nebylo dosaženo žádného pokroku, dokument stále existuje pouze v podobě návrhu. Stát OOS neomezuje v jejich snaze získávat finanční prostředky na vlastní činnost, OOS se

zákoníku jednotlivými soudy. Zákon například nespecifikuje minimální počet členů správní rady u nadačních fondů. Některé soudy tak umožňují založení nadačních fondů, které mají pouze dvoučlennou správní radu, jiné se drží obecné zásady, že kolektivní orgány by měly mít tři a více osob.

Ministerstvo spravedlnosti i v roce 2017 pokračovalo ve snaze uvedeným problémům čelit. Vytvořilo pracovní skupinu, která shromažďuje podněty týkající se nejednotného postupu soudů a připravuje návrhy řešení. Zavedení povinné registrace v rejstříku mělo zvýšit transparentnost občanského sektoru a poskytnout

mohou ucházet o veřejné zakázky a v některých případech jsou v této oblasti ze strany subjektů veřejné správy také upřednostňovány.

V hlavním městě i v regionech existují právníci, kteří se specializují na problematiku neziskového sektoru. Stále častěji své právní služby nabízejí organizacím OS „pro bono“, nebo s výraznou slevou.

ORGANIZAČNÍ ZÁKLADNA: 2.8

Organizační základna zůstala v roce 2017 nezměněna.

Organizace občanské společnosti se snaží získávat podporu místních obyvatel a ve větší míře vyvíjejí aktivity, směřující k monitorování a hájení jejich zájmů. Čím dál tím častěji k tomu OOS (zejména pak servisní organizace) využívají sociálních sítí.

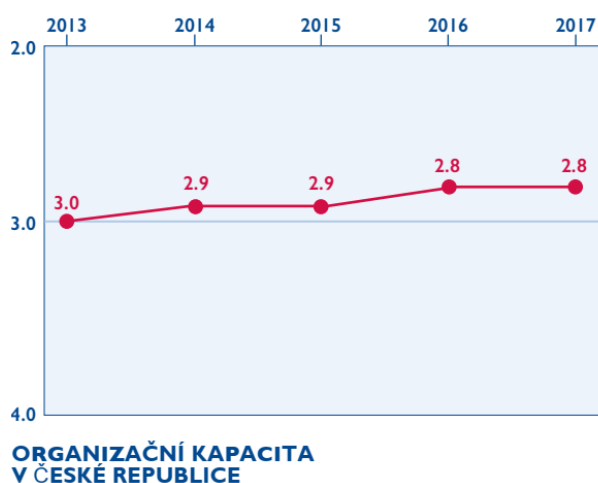
Velké a středně velké organizace, které dosáhly určitého stupně profesionalizace, pravidelně strategicky plánují. Menší organizace OS plánují převážně z roku na rok. Do strategického plánování tlačí organizace OS i firemní dárci, kteří při svém rozhodování o podpoře v některých případech přímo vyžadují strategické plány.

Organizace OS jsou ze zákona povinny v zakládajících dokumentech definovat svoji řídicí strukturu, kompetence a povinnosti řídicího orgánu. Zapojení a funkce správních rad bylo v roce 2017 tématem, jemuž se hojně věnovala Asociace veřejně prospěšných organizací ČR (AVPO ČR). Asociace pracovala také na výukové metodice k tomuto tématu. Finalizace metodiky je očekávána v létě 2018.

Větší a významnější organizace občanské společnosti mají obvykle stálé zaměstnance. Nadále je však běžnou praxí, že pracovníci jsou zaměstnáváni pouze na dobu trvání dotovaného projektu. Pro zaměstnance organizací OS je charakteristické, že pobírají v průměru nižší mzdu než zaměstnanci v ostatních segmentech národního hospodářství. V roce 2017 byla v ČR velmi nízká nezaměstnanost a mzdy mimo neziskový sektor významně rostly. To způsobilo odliv pracovníků z neziskových organizací (zejména z oblasti sociálních služeb) do komerčního sektoru.

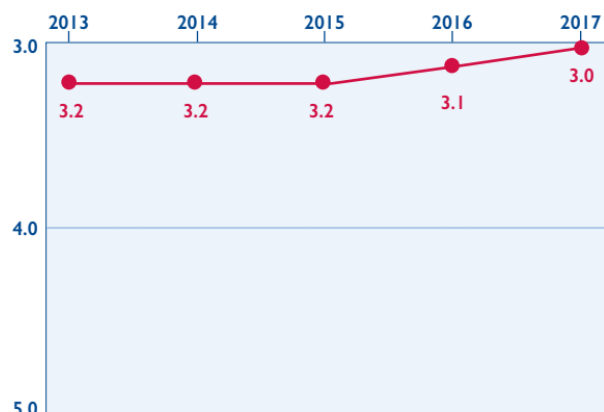
Dle nejnovějších údajů ČSÚ pracovalo v roce 2015 pro český neziskový sektor 104 277 zaměstnanců v přepočtených plných pracovních úvazcích, což činilo 2,04 % podílu na zaměstnanosti ČR. Oproti roku 2014, kdy byl počet zaměstnanců 107 243, jde o pokles. V oblasti IT, práva nebo účetnictví využívají organizace OS často služeb externistů. Práci dobrovolníků využívají organizace OS poměrně hojně, a to oběma způsoby – formálně, na základě smlouvy o dobrovolnictví, i neformálně. V roce 2015 pro český neziskový sektor odpracovalo 26 102 registrovaných dobrovolníků (přepočteno na plné úvazky) 45,1 milionů hodin. Oproti roku 2014 se jedná o mírný pokles – tehdy bylo 26 414 registrovaných dobrovolníků, kteří odpracovali 45,6 milionů hodin.

Podle údajů World Giving Index 14 % respondentů uvedlo, že se v roce 2016 zapojili do dobrovolnických aktivit, což je stejně jako v roce 2015.

OOS běžně a s úspěchem užívají moderní informační technologie a sociální sítě. Mají přitom možnost získat řadu forem podpory (Google Grants, program TechSoup), díky nimž získávají vybavení i software zcela zdarma nebo za výhodných podmínek.

FINANČNÍ ZAJIŠTĚNÍ: 3.0

V oblasti finančního zajištění došlo v roce 2017 ke zlepšení díky větší aktivitě OOS při obstarávání zdrojů a také v důsledku zvýšení dotací z veřejných rozpočtů.

Podle údajů Českého statistického úřadu obdržely organizace OS v roce 2015 od vládních institucí celkem 16,9 miliard Kč (804 milionů USD), což je o 0,1 % více než v roce předcházejícím. Od individuálních dárců (včetně podpory formou dobrovolnické práce) získaly 10,3 miliard Kč (490 milionů USD), což je méně oproti roku 2014, kdy šlo o 10,6 miliard Kč. Dále obdržely 4,25 miliardy Kč (202 milionů USD) od firemních dárců – jde rovněž o pokles oproti 5 miliardám Kč v roce

FINANČNÍ ZAJIŠTĚNÍ V ČESKÉ REPUBLICCE

předchozím. OOS jsou i nadále často závislé na jednom zdroji financování, nejčastěji se jedná o dotace z veřejných rozpočtů nebo fondů EU. Mají také standardně nízké finanční rezervy.

Detailnější pohled na veřejné zdroje plynoucí do sektoru poskytuje Centrum pro výzkum neziskového sektoru. Dle jeho informací obdržely v roce 2016 nevládní neziskové organizace (tedy nadační fondy a nadace, spolky, pobočné spolky, obecně prospěšné společnosti, ústavy, účelová zařízení církví, školské právnické osoby a zájmová sdružení právnických osob) formou dotace dosud nejvyšší částku 17,89 miliard Kč. Z toho 10,87 miliard pocházelo ze státního rozpočtu, 2,85 miliardy Kč z rozpočtů krajů a rozpočtu hl. m. Prahy, 3,95 miliardy Kč z rozpočtů obcí (mimo rozpočtu hl. m. Prahy) a 221 milionů Kč ze státních fondů ČR. V roce 2015 obdržely méně, celkem se jednalo o 16,48 miliard Kč. Data za rok 2017 nejsou doposud kompletní, nicméně z již dostupných odhadů lze usuzovat, že v roce 2017 došlo ke zvýšení podpory z veřejného i soukromého sektoru, což souvisí s dobrým ekonomickým vývojem v ČR.

Subjekty veřejné správy i nadále podporují služby OOS prostřednictvím dotací a grantů. Podpora z veřejných zdrojů je většinou poskytována organizacím s víceletou historií. Mladší organizace dostávají většinou jen menší částky. Největší část vládních dotací poskytnutých NNO v roce 2016 směřovala na sociální témata a politiku zaměstnanosti, sport, výchovu, vzdělávání a školství. Prostředky jsou obecně přerozdělovány transparentním způsobem. Většina těchto finančních prostředků je na jeden rok, což je pro udržitelnost OOS náročné. V roce 2016 se počet neziskových organizací, které čerpaly veřejné prostředky, téměř zdvojnásobil, neboť Ministerstvo školství začalo podporovat malé nevládní organizace (sportovní kluby, volnočasové aktivity) přímo bez prostřednictví svazů a dalších zastřešujících struktur. Očekává se, že tento trend bude pokračovat.

V roce 2017 měly OOS přístup k prostředkům z fondů EU, podporujícím témata jako je rozvoj lidských zdrojů, udržitelné podnikání a využívání zdrojů, volnočasové aktivity, vzdělávací programy, poradenské a informační služby. Současné programové období pro fondy EU potrvá do roku 2020, v dalším programovém období získá Česká republika již podstatně méně prostředků.

S výjimkou fondů EU, které se však počítají do domácích zdrojů vzhledem k tomu, že Česká republika přispívá do rozpočtu EU, není zahraniční financování významným zdrojem podpory OOS v České republice. Podle údajů Českého statistického úřadu obdržely organizace OS v roce 2015 ze zahraničních zdrojů 223 milionů Kč (přibližně 10,6 milionů USD). V roce 2014 byly tyto zdroje ve výši 470 milionů CZK, jde tedy o meziroční pokles o více než 50 %. Analýza příčiny takto významného poklesu nebyla provedena.

Některé organizace již začaly hledat nové zdroje financování, aby pokryly očekávané snížení prostředků z fondů EU po roce 2020. Ne všechny organizace ovšem mají specializované pracovníky, kteří by se mohli věnovat spolupráci s firmami nebo komunikaci se soukromými dárci. Větší organizace jsou v této oblasti zpravidla aktivnější. S výjimkou sportovních organizací a dobrovolnických sdružení (například sdružujících rybáře, hasiče nebo chovatele), tvoří členské příspěvky jen malý podíl z celkových příjmů organizací.

Oblast individuálního dárcovství se dále rozvíjí. V roce 2017 pokračoval rozvoj peer-to-peer fundraisingu, tedy formy získávání financí, v níž jednotlivci zapojují své osobní kontakty k získávání finančních prostředků pro konkrétní aktivity a projekty. Takové výzvy, například u příležitosti oslavy narozenin či formou běhu pro dobrou věc, se staly nedílnou součástí online platformy Darujme.cz. Podle Nadace Via, která tuto platformu provozuje, se průměrná česká dárcovská výzva pohybuje mezi 10 000-15 000 Kč (476-714 USD) a daruje na ni kolem 20 dárců. Průměrná výše daru je 700 Kč (33 USD).

V roce 2017 proběhl druhý ročník dárcovské akce Giving Tuesday pod vedením Asociace společenské odpovědnosti. Hashtag #GivingTuesdayCZ byl užít více než 1 500krát (v roce 2016 to bylo 1 000krát). Bylo zaregistrováno více než 170 výzev a darováno 7,4 milionu Kč (přibližně 352 000 USD). Nejpodporovanějšími byly sbírky financí na nemocné, vzdělávání dětí a mladistvých, podporu seniorů a paliativní péče nebo sbírka oděvů a obuvi pro potřebné.

Podle údajů World Giving Index 23 % respondentů uvedlo, že v roce 2016 pravidelně přispívali na charitu, což je stejně jako v roce 2015.

OOS i nadále navazují spolupráci s firemními dárci, kteří od nich očekávají větší profesionalizaci a transparentnost. Problematické je pro organizace OS pokrytí provozních nákladů. Firemní dárci, stejně jako dárci individuální, tyto náklady většinou nechtějí podporovat. Finance chtějí darovat na konkrétní projekty se srozumitelnými výsledky, mnohdy se provoz organizace snaží dramaticky limitovat nebo dokonce vyčlenit z financování podpořených projektů. Nicméně začínají se objevovat i dárci, kteří si nutnost provozních nákladů uvědomují a právě tuto oblast podpoří.

Organizace OS se stále aktivněji snaží o samofinancování, nejčastěji formou prodeje služeb a výrobků, za které si však některé z nich (především ze sociální a zdravotní oblasti) účtují pouze minimální částky. Podle nejnovějších údajů ČSÚ v roce 2015 poskytl český neziskový sektor přes 56 % produkce bezplatně a dalších 16 % za netržní ceny (v roce 2014 šlo o 54 % produkce zdarma a 17 % za netržní ceny). Výnosy z prodeje výrobků (za tržní ceny) se v roce 2015 zvedly na 7,5 miliardy Kč (z 6,8 miliard Kč v roce 2014). Příjmy z produkce za netržní (podhodnocené) ceny v roce 2015 naopak klesly o 0,4 miliardy Kč na 12,7 miliard Kč.

Sociální podnikání se v ČR rozvíjí, i když zatím stále nemá jasný právní rámec.

Organizace občanské společnosti jsou ze zákona povinny předkládat výroční zprávy, vést účetnictví a podstupovat audit. Tyto dokumenty stále častěji vyžadují také dárci. Organizace s větší diverzifikací příjmů nebo vykonávající podnikatelskou činnost mají obvykle profesionálnější formy finančního řízení a sledování cash-flow. Problémem je nedostatek specializovaných finančních manažerů v tomto sektoru, proto se finančnímu řízení často věnují ředitelé nebo jiní vedoucí pracovníci, kteří mají zároveň řadu dalších odpovědností.

PROSAZOVÁNÍ ZÁJMŮ: 1.8

Organizace občanské společnosti byly i v roce 2017 aktivní v prosazování zájmů a uspořádaly řadu úspěšných kampaní.

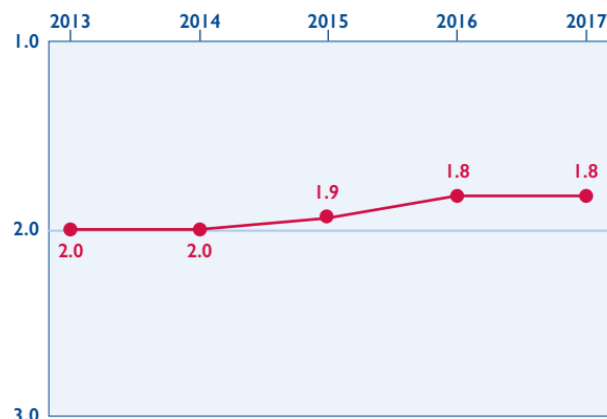
OOS mají řadu příležitostí vyjádřit své připomínky k zákonům a účastnit se procesu tvorby politik. Jsou členy různých pracovních skupin, rad a výborů. V roce 2017 se organizace občanské společnosti zapojily například do činnosti výborů a pracovních skupin Rady vlády pro nestátní neziskové organizace (RVNNO), včetně Výboru pro legislativu a financování a pracovních skupin na podporu individuální a firemní filantropie. OOS rovněž využívají možnosti přímých jednání se zastupiteli a úředníky.

Státní politika vůči nestátním neziskovým organizacím na léta 2015-2020 stanovila řadu priorit, včetně spolupráce se sítěmi a zastřešujícími organizacemi, intenzivnější spolupráce s RVNNO, systematického shromažďování informací a údajů o organizacích občanské společnosti nebo rozvoje filantropie. V roce 2017 byly mnohé z těchto cílů dosaženy. Vláda a ústřední orgány nadále spolupracovaly se sítěmi nevládních organizací a zastřešujícími organizacemi a realizovaly projekty na podporu jejich rozvoje. Ve snaze zvýšit počet organizací, které mají přístup k financování z EU, vyzvala RVNNO organizace občanské společnosti, aby formulovaly překážky, které jim brání v čerpání těchto zdrojů. RVNNO rovněž provedla výzkum, týkající se individuálního dárcovství, a na základě výsledků vypracovala návrh na jeho podporu. Podobně byl zahájen výzkum firemního dárcovství, jehož dokončení se očekává v první polovině roku 2018. Také výsledky tohoto výzkumu budou sloužit jako podklad pro návrh opatření.

Státní politika také zmiňuje potřebu provést změny v metodikách zpracování dat tzv. Satelitního účtu neziskových institucí, který sleduje údaje o neziskových organizacích. Jedná se o důležitý zdroj dat o OOS, v současnosti má však pouze omezenou informační hodnotu. V souvislosti s koncem funkčního období vlády však byla realizace tohoto úkolu odložena.

OOS často vytvářejí koalice na podporu svých zájmů. V roce 2017 se neformální koalici OOS podařilo zabránit schválení zákona o veřejné prospěšnosti. Uskupení Platforma sociálního bydlení zpochybnila několik bodů v návrhu zákona o sociálním bydlení. Připomínky se týkaly například nejasností v oblasti financování. Platforma proto usilovala o odložení tohoto zákona, v čemž byla nakonec úspěšná. Díky úsilí OOS byly také upraveny podmínky elektronické evidence tržeb, povinnost evidovat tržby se tak vztahuje na užší okruh forem neziskových organizací. Podařilo se také odvrátit povinnost NNO zveřejňovat smlouvy ve veřejném registru. Uspěla rovněž koalice OOS za zrušení kožešinových farem a zákaz chovu kožešinových zvířat.

Lobbistické aktivity na místní i celostátní úrovni jsou běžným aspektem práce organizací občanské společnosti, zejména těch velkých a zastřešujících. Potravinové banky například v průběhu roku lobbovaly proti plýtvání potravinami v supermarketech. V důsledku toho byl v roce 2017 přijat zákon, který požaduje, aby supermarkety od roku 2018 věnovaly neprodané potraviny potravinovým bankám.

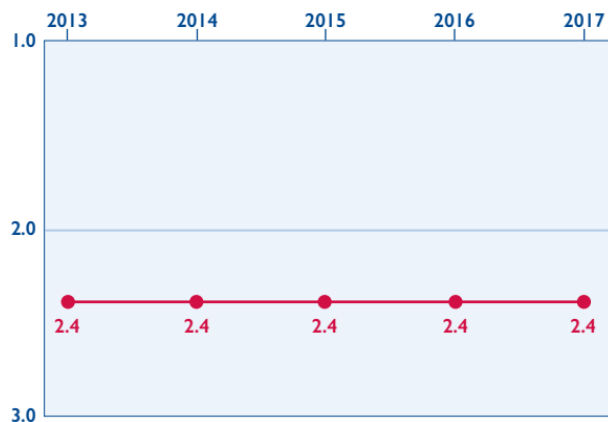

PROSAZOVÁNÍ ZÁJMŮ V ČESKÉ REPUBLICE

OOS si uvědomují, že pro dosažení vyšší účinnosti a udržitelnosti svých činností potřebují vhodné legislativní prostředí. V průběhu roku se proto řada advokačních iniciativ zaměřila právě na tato témata. Většina OOS má však pouze omezené kapacity pro řešení této problematiky, takže jsou to především velké organizace, zastřešující organizace a sítě, které jsou aktivní v oblasti lobbingu.

POSKYTOVÁNÍ SLUŽEB: 2.4

Oblast poskytování služeb organizacemi občanské společnosti se v roce 2017 nikterak nezměnila. Organizace poskytují širokou škálu služeb, zahrnující oblast vzdělávání, sociální, zdravotnickou, kulturní či environmentální. Bez organizací OS poskytujících sociální služby by stát nebyl schopen tyto služby v plném rozsahu zajistit. Sociální služby a jejich nákup ze strany státu jsou upraveny jasnými pravidly. Kraje stále preferují podporu služeb poskytovaných příspěvkovými organizacemi, což OOS znevýhodňuje a poškozuje samotné služby. Vzhledem k nízké míře nezaměstnanosti a růstu mezd v jiných odvětvích došlo

POSKYTOVÁNÍ SLUŽEB V ČESKÉ REPUBLICE

v roce 2017 k odlivu pracovníků ze sociálních služeb do komerčního sektoru. To vedlo k omezení některých sociálních služeb ve vybraných regionech ČR.

Organizace OS reagují na potřeby společnosti pružně. Podle potřeb svých cílových skupin upravují i svoji nabídku služeb, mají-li volné kapacity a finanční prostředky. Organizace OS zjišťují potřeby společnosti různě – například monitorováním prostředí, prací v komunitách nebo prováděním průzkumů.

Organizace OS poskytují svoje služby a produkty širokému okruhu zájemců a nediskriminačním způsobem. Velmi často je poskytují jiným organizacím OS za příznivější ceny než např. firemnímu sektoru. Spolupráce s akademickým sektorem rovněž existuje, není však příliš intenzivní. Veřejná správa často využívá expertízy, kterými OOS disponují.

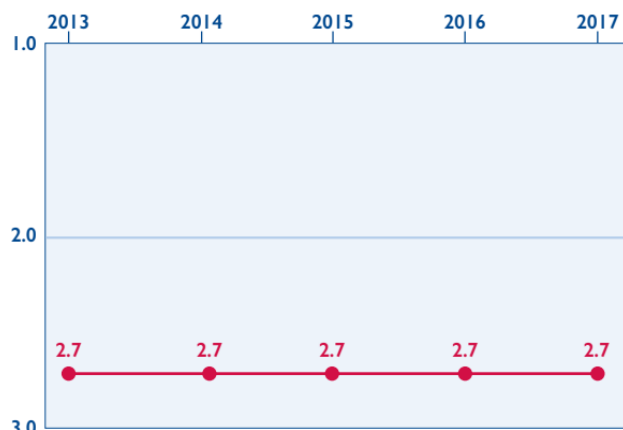
Organizace občanské společnosti mohou podle zákona kalkulovat ceny (s výjimkou registrovaných sociálních služeb) tak, aby zajistily návratnost svých nákladů. Běžné ale je, že organizace svoje produkty oceňují na základě ceny, kterou jsou ochotni platit jejich klienti a uživatelé, což často vede k podhodnocování cen služeb.

Orgány veřejné správy příležitostně roli organizací OS oceňují, spíše však síť poskytovatelů služeb vnímají jako samozřejmost. Časté jsou několikastupňové kontroly a podobné projevy nedůvěry. Političtí představitelé navíc svými prohlášeními často útočí na OOS a zpochybňují přínosy jejich činnosti. Dříve byly terčem podobných útoků zejména environmentální organizace nebo organizace zaměřené na prosazování lidských práv a pomoc migrantům, v současné době směřují útoky širěji na neziskový sektor jako takový.

INFRASTRUKTURA: 2.7

Infrastruktura podporující občanský sektor se v roce 2017 výrazně nezměnila, i když se organizace občanské společnosti intenzivněji zapojovaly do mezioborových partnerství.

V ČR existují podpůrné a informační organizace, které organizacím OS nabízejí vzdělávání a poradenství. Tuto funkci plní například AVPO ČR, ANNO ČR, KOUS Vysočina, Nadace Neziskovky.cz, NROS, Econnect. Nabízejí školení týkající se aktuálních témat (legislativa, manažerské dovednosti, fundraising), vytvářejí prostor pro setkávání, odbornou diskuzi a výměnu zkušeností. Poplatky za služby pokrývají typicky jen část nákladů na tyto činnosti, zbývající náklady jsou hrazeny z darů, dotací nebo členských příspěvků. Školení a poradenství (finance, právo, marketing, PR) nabízejí organizacím OS i komerční subjekty – v některých případech zcela zdarma nebo za zvýhodněné ceny. Organizace OS se také mohou obracet na subjekty veřejné správy a konzultovat různá témata.

INFRASTRUKTURA V ČESKÉ REPUBLICE

Nadace a nadační fondy pravidelně nabízejí organizacím občanské společnosti grantové programy. V některých případech spravují a rozdělují finanční prostředky dalších subjektů, včetně zahraničních dárců. Například Nadace rozvoje občanské společnosti spravovala Fond pro NNO financovaný Evropským hospodářským prostorem (EHP) a Norskými granty. Podle nejnovějších údajů z Fóra dárců rozdělilo v roce 2016 deset největších firemních nadací a nadačních fondů přibližně 551 milionů Kč (26 milionů USD). Jde o výrazný pokles oproti předchozímu roku, kdy bylo přerozděleno 783 milionů Kč. Nejběžnějšími oblastmi podpory jsou pomoc osobám se zdravotním postižením, vzdělávání a výzkum, kultura, umění a památky, humanitární pomoc a lidská práva.

OOS si vyměňují informace prostřednictvím sítí a zastřešujících organizací. Vedle dvou národních všeoborových asociací (ANNO ČR a AVPO ČR) v České republice fungují místní a regionální sdružení nevládních neziskových organizací. Působí zde také oborové asociace, spojující organizace zabývající se otázkami životního prostředí, humanitární pomoci nebo volnočasových aktivit pro mládež i dospělé. V roce 2017 bylo zřízeno Fórum mobilních hospiců, které zastřešuje hospice, agentury domácí péče, charitativní organizace a další zdravotnická zařízení, která se specializují na domácí paliativní péči. Stát preferuje komunikaci s OOS prostřednictvím jejich oborových asociací, sítí a střešních organizací, které jsou dostatečně reprezentativní, spíše než s jednotlivými organizacemi. V roce 2017 představil Úřad vlády nový grantový program na podporu všeoborových sítí, které fungují na celostátní úrovni. V průběhu roku byla přerozdělena částka 2 300 000 Kč (přibližně 110 700 USD). Grantový program bude pokračovat i v roce 2018 s mírným navýšením financování.

V hlavním městě je nabídka vzdělávání pro OOS široká, v regionech je jeho dostupnost o něco horší. Aktuální výzvy EU programů jsou často zaměřené na vzdělávání, v současné době proto nabídka vzdělávání organizací OS převyšuje poptávku. Kurzy se zaměřují na témata udržitelnosti, práce se správními radami, digitalizace, leadershipu či nových technologií. AVPO ČR v roce 2017 vyškolila šest lektorů v tématu role a zapojení správních rad OOS. Školení, včetně výukových materiálů a případně i konzultací, jsou pro organizace OS obvykle zdarma.

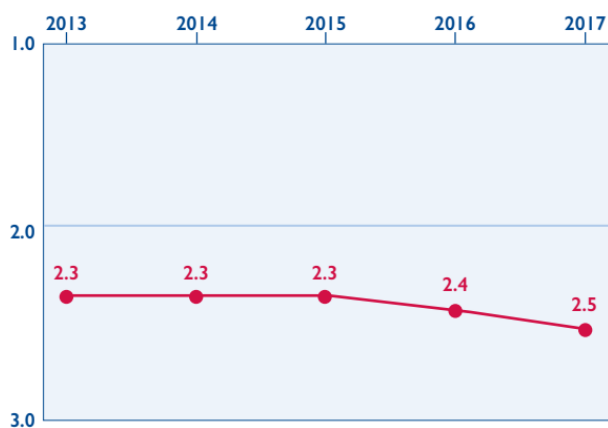
Mezioborová partnerství byla v roce 2017 prohloubena. Díky společnému projektu Fóra dárců a Asociace poskytovatelů mobilních sítí mohou dárci nyní zasílat dárcovské SMS ve více cenových hladinách (30-60-90 Kč) a zadat také trvalou měsíční podporu konkrétní organizace nebo projektu přes SMS.

Úspěšná byla v roce 2017 Národní potravinová sbírka, kterou společně organizovaly OOS, firmy a média pod záštitou Ministerstva zemědělství a do které se zapojilo 750 obchodních řetězců, což je oproti předcházejícímu roku o 90 prodejen více. Prostřednictvím sbírky bylo darováno 370 tun trvanlivých potravin (oproti 312 tunám v roce 2016) a 41,5 tun drogistického zboží (v roce 2016 to bylo 4,6 tuny).

Organizace občanské společnosti také vytvářejí partnerství s jednotlivými politickými stranami za účelem realizace konkrétních projektů nebo při prosazování konkrétních řešení problémů. V principu však OOS usilují o to, aby zůstaly apolitické, a snaží se vyvarovat dlouhodobé spolupráce s politickými stranami. V roce 2017 došlo také na spolupráci OOS s vládou. Příkladem budiž téma bezpečnosti potravin v souvislosti s několika aférami, týkajícími se infikovaných vajec a králíčího masa. Některé organizace občanské společnosti a sdělovací prostředky také spolupracovaly na podpoře charitativních projektů, jako v případě české verze televizní show Tvoje tvář má známý hlas, jejíž vítězové věnují peníze vybraným OOS. Jiným příkladem je projekt deníku Blesk Srdce pro Vás, založený na principu zveřejňování konkrétních příběhů jednotlivců a organizací, které k řešení daného osudu pomáhají a poskytují čtenářům příležitost přispět.

V roce 2017 byly v ČR poprvé uděleny Ceny SDGs - ocenění za naplňování Cílů udržitelného rozvoje OSN. Jedná se o první nezávislé ocenění v oblasti naplňování udržitelnosti, které společně iniciují Úřad vlády ČR, Asociace společenské odpovědnosti, UN Global Compact v ČR, Ministerstvo průmyslu a obchodu, Česká rozvojová agentura a Informační centrum OSN v Praze. Cílem udělených cen bylo rozšířit povědomí o Cílech udržitelného rozvoje (SDGs) a motivovat firmy, neziskové organizace, veřejnou správu i širokou veřejnost k začlenění udržitelnosti do každodenního života.

VEŘEJNÝ OBRAZ: 2.5

VEŘEJNÝ OBRAZ V ČESKÉ REPUBLICCE

Veřejný obraz organizací občanské společnosti se v roce 2017 zhoršil v důsledku rostoucího negativního vnímání jak ze strany veřejnosti, tak vládních činitelů.

Na podzim roku 2017 před parlamentními volbami zaútočily v rámci politických kampaní strany na důvěryhodnost občanského sektoru. Některé strany dokonce z kritiky sektoru učinily ústřední motiv a obviňovaly OOS z toho, že nejsou transparentní a jednájí proti zájmům země. Situace zůstala napjatá i po volbách, kdy nový předseda vlády zpochybnil výši veřejných financí pro organizace občanské společnosti. Podobně během kampaní, které předcházely

prezidentským volbám v lednu 2018, někteří kandidáti kritizovali občanskou společnost jako takovou.

Podle Centra pro výzkum veřejného mínění se vnímání organizací OS v posledních několika letech stále zhoršuje. V současné době jim důvěřuje jen o něco více než 1/3 dotázaných, což je pokles o více než 10 % za poslední tři roky. Procento respondentů, kteří nedůvěřují OOS, se za totéž sledované období zvýšilo z přibližně 35 % na více než 55 %. Většina veřejnosti nechápe, že organizace OS mají ve společnosti své místo, ani nezná principy jejich fungování. Organizace OS jsou vnímány jako neproduktivní příjemci dotací, jejichž činnost je často v rozporu s většinovými

zájmy společnosti. Veřejnost si negativní kauzy typu obvinění předsedy Fotbalové asociace ČR z podvodů s dotacemi, jemuž se dostalo silného mediálního pokrytí, zkratkovitě spojuje se všemi organizacemi OS, což škodí reputaci celého sektoru.

Lidé, kteří využívají služby poskytované organizacemi občanské společnosti, vnímají tento sektor pozitivněji. Obecně si však lidé často neuvědomují, že služby, které dostávají, jsou poskytovány organizací občanské společnosti.

Veřejnost stále považuje obecně dobře známé organizace za důvěryhodnější.

Veřejnoprávní média široce pokrývají organizace občanské společnosti a jejich práci, komerční média jim také částečně věnují prostor. Média přinášejí jak pozitivní, tak i negativní zprávy a informace o OOS, ale jejich pokrytí je povrchní a témata jako migrace, ekologie nebo dotace jsou často politizována. Média se i nadále obrací na zástupce nevládních organizací jako na odborníky na konkrétní témata. V roce 2017 časopis Forbes v České republice poprvé zahrnul do žebříčku nejbohatších lidí také informace o penězích věnovaných na charitu a filantropii.

Místní samosprávy počítají se službami OOS i s jejich odbornou expertízou a očekávají, že tyto služby budou poskytovány zdarma nebo za snížené náklady. Velké a středně velké společnosti zahrnují organizace občanské společnosti do svých koncepcí sociální odpovědnosti a jejich prostřednictvím řeší podporu určitých témat nebo regionů.

Řada organizací OS všech velikostí je velmi dobrá v oblasti public relations a dobře využívá svých kontaktů s novináři, sdělovacími prostředky a celebritami. Naproti tomu především organizace poskytující služby nemají PR příliš zvládnuté, sebepropagaci nevnímají jako významnou a ani nedisponují dostatečnými zdroji pro aktivity v public relations. Organizace občanské společnosti široce využívají sociální sítě.

Většina organizací OS má ze zákona povinnost zveřejňovat výroční zprávy. Některé tak sice stále nečiní, celkově se ale situace v tomto ohledu v posledních letech zlepšuje. Velké organizace zpravidla výroční zprávy připravují a používají je jako jeden z hlavních komunikačních nástrojů, proto je úroveň těchto materiálů většinou na vysoké úrovni.

Řada organizací pracuje s etickými kodexy. Většinou se jedná o kodexy oborové nebo zaměřené na konkrétní problematiku (práce s dárci). V sektoru existují také samoregulační mechanismy. Příkladem je Značka spolehlivosti, jejímž správcem je AVPO ČR. Záměrem Značky je informovat potenciální dárcé a veřejnost o tom, že její držitel – veřejně prospěšná organizace – používá své zdroje transparentně a v souladu se svým posláním. Držitelem Značky je v současnosti 26 organizací. Další hodnocení realizuje Fórum dárců v rámci portálu Daruj správně či Nadace Via, která prověřuje uživatele dárcovského portálu *Darujme.cz*. Ocenění Neziskovka roku, udělované Nadací rozvoje občanské společnosti (NROS), má formu soutěže.